

za toliko nad drugimi živalmi, vendar še zmeraj del živalskega sveta. Ali je cilj socializma napraviti iz človeka kaj več od živali? Ali pa naj ga zgolj potrdi v potrebah, s katerimi ostaja na ravni naravnega? Toda celo v tem primeru socializem ni mogoč, ne da bi v ljudeh razgibal potrebo po življenju onstran potreb. Socializem je paradoks. Komaj sem si izrekel teh nekaj vprašanj in nanje sproti lovil odgovore, že so me zasula nova, še bolj tvegana. Ali je poleg mistike boga, kakršno je poznalo staro človeštvo, mogoča tudi mistika človeka? Ali poleg nihilizma, ki omogoča idejo socializma, obstaja mistika brez boga in onstranstva, ki omogoča uresničevanje te ideje? Ali pa že sama misel na to spada med tista vprašanja, na katera se nanaša Wittgensteinov izrek, ki mi je nehote prišel na misel — o tem, kar je neizgovorljivo, je treba molčati.

Ko sem še enkrat za hip preletel misli, ki so se mi pletle bolj same od sebe kot pod strogim nadzorom razuma, sem se zavedel, da sem se z njimi ves čas gibal na meji neizgovorljivega. Od tod toliko naglih sklepanj in nikamor pripetih domnev, ki bi jih počasna logična misel preuredila ali sploh črtala. Bolj kot logika sta me vodila demokratičen čut in odpor zoper aristokratstvo duha. Ali naj jim zdaj še verjamem? Ali naj jih prekličem, nato pa začnem od kraja? Edino, kar jim lahko rečem v opravičilo, je najbrž to, da se o neizgovorljivem res ne dá govoriti, ne dá se pa tudi molčati.

Tomaž
Šalamun

Pesmi

ZA MARUŠKO

Tri /
ki so mesta /
ki so vasi.
Poroka /
ki si ena med dvema.
Rob med roko.
Rog med volno.

Zlitje /
sem /
sam /
tam /
tri ki odpre duh.

Votla
krogla /
kocka ki se napajaš /
mediš in širiš.

Prehitro!

Drvimo v eno da jo dodamo samoti.

Greh /

da smeh lebdi /

se zlije v eno.

Na hribu /

v dnu

se lovi lesk /

v lok boga.

NIKOLA
TESLA

Ko je sveti Frančišek dal proč plašč,
ga ni zeblo. Zeblo ga je preteklo
življenje, ki je vrelo, da bi postalo vino.
Ko je postalo vino, so ga pili krti,
kobilice, muce, ki so bili v srednjem
veku na verigi, ker so bili prej levi.
Ljudje so se bali, da bi jih muce jedle.
To ni nič res, muce niso nikdar jedle ljudi.
Samo leni, raztreseni menišiči so
prepisovali tako površno, da se je
naredila velika rja, kot na prekoceanskih
parnikih. Muce so bile res levi,
ampak so bile svileni levi.
In košarice za šivanje so bile
ob njih, že ko so se pasli v puščavi.
Pasli so se, ker so lizali pesek,
kot kokoši, ker rabijo kalcij.
Kokoši ležijo na boku v temi.
Luči gorijo po stanovanjih ljudi.
Nikola Tesla je spraskal ven elektriko
z napornim delom, kot ljudje, ki
luščijo grah in ločijo grah od lupin.
Ko je vse to naredil, je rekel:
to je elektrika in amen.
Zdaj jo lahko ugasnemo in zaspimo.

ARKADIJA

Zlice, ki so v Arkadiji jasna obzidja,
gredo v instrument kot plamen. Ptice,
ki zevajo na odprtem nebu, lomijo temelj
neba. Bratje so presenečeni. Pretok je

skrit. Siv prag alg je slep in moker.
Kite Indijancev, še vedno pripete na
teme, drsijo proti oklepajem Platona.
Čevlji so italijanski, mama, čevlji so

italijanski. Nebo je rdeče. Rosa gre
navzkriž. Zoom! Vsak citat je optika
lačnih, svilenih poslopij. Vsaka

drobtina kruha je vrtenje globusa.
Vsak vstop v tramvaj gre mimo strun,
ki so boso telo krogle pod zidom.

KRALJIČNA

Roža se cedi v zraku, med šprica iz nje,
po napušču se kotali kamen.
Bezeg, svila, trava pod bezgom
so trije potoki energije, ki se stika,
poka šumeče, prelita v kito se poda v svet
in se plete naprej.
Slonica je neumna od boga in ko lomasti,
najbolj prispeva h kiti.
Popase jo, da ji gre kita v trebuh
in iz trebuha šprica ven, kot majhne veverice.
Neskončno število veveric v curkih.
Veverice čivkajo kot miške in se bojijo,
ko letijo. Ko zdaj pretakam črke v pisalni
stroj, nič ne razbijejo. Ko stegnem
roko, se stigmata zaletijo v zid.
Zid se pobarva in postane hrana za krastačo,
da se odreši kraljična.
Poči, kot suha goba.
Kraljična ima bele, tenke perutnice,
še vse zložene in nežne,
ker so bile prej stlačene v krstačji trebuh.
Dvigajo se kot jadro.
Kraljična plava in se vsede na streho,
notri ljudje kuhajo juho in dajo slanino v juho,
da diši. Ampak kraljična ni lačna, samo gleda.
Potem se dvigne in se oklene labodu
okrog vratu. Labod ima črne oči
in buške okrog njih, ker se je popraskal,
ko je postal labod.
Labod nosi znamenja popraskanja.
Ampak njegove noge so rdeče.
Rdeče noge imajo žile.

Okrog rdečih nog in žil je voda.
 Listi hrasta se naenkrat dvignejo,
 kot da bi jih zadnji del sesalca
 za prah dvignil. Rob ljudi se krotoviči,
 pri nekaterih večji pas, pri nekaterih
 manjši pas. Postane hrana za želod.
 Želod pojejo svinje.
 Človek je svinje in ima večno šanso.

MESTO BO
 POSTAVLJENO
 NA BREG

Rasa, ki je insuficienten žamet, meji
 na ploskev, obremenjeno s plinom. Začudenje
 se napne kot lok. Drhtenje drobi opisno
 geometrijo krogle, svetega mesta.

Ti, ki si jasnost, stojiš pred zidom.
 Ti, ki si darovana trava maziljenim psom
 krvnikov, si na pripeki norma. Razparaj
 epicenter, jambor jadra sinje. Spij

ledenike hribov, dom sinje. Teritorij,
 instrumentalizirana milost, je sila feedbacka
 in ne imeti je samo prva skušnjava prelahko
 zapravljenih. Stoj mirno. Mesto bo postavljeno

na breg. Luč, nežna od gravitacije, ne
 požre plemena, ki je zalepljeno na rob
 s stoično nadutostjo. Voda je giljotina,
 jecljanje božje. Jaz sem hrana mas.

ZAJEC

Kače imajo na hrbtu polivinilaste rame
 in v njih nezrele, zelene marelice.
 Noč in dan pišejo pisma florentinski banki.
 Zajci preplavajo Nil v milijardah
 in se žrtvujejo, da pride en zajec čez.
 Ta voha in reče jaz voham.
 Ta pije in reče jaz pijem.
 Ta skače po bobnu kot sveta krava
 in reče: kje so moji rogovi?
 Naj bi jih sploh imel kot zajec?
 In ena mati zajkla mu vrže popek
 rožmarina v glavo in se ne ve ali z jezo
 ali z ljubeznijo.

V glavnem je to:
 zajec, stopi dol z bobna, da te bomo božali!
 Ampak zajec je tako daleč.
 Zajec je svoje dlake pomočene v katch up
 in pleše kot tiger.
 Okrog oči ima »bandage« (fr.), v uhljih
 ima bučike in črve in krte in zvezde
 bingljajo privezane na noge krtov s štriki.
 In skače v opno in pade nazaj, buf!
 In gre v nebesa in reče ni dovolj zakurjeno
 in skoči ven, buf! In dobi stigmata in
 šprica z njimi kot z vodno pištolo,
 tako da so vse knjige mokre in zvite
 in vlažne in se absolutno vdajo.
 Zajec rodi eter in ima strašne popadke,
 tako da popadki zažgejo aleksandrijsko
 knjižnico. Manjši narodi tiščijo riti
 skupaj in rečejo proklet, neumen zajec.

LOKI Tehnologija vre bolj kot mit in vino.
 Poletje slini zimo in jo upre v razkroj
 poletja. Zima slini moč. Otrok slini psa
 in tapiserije z migotajočimi lovci, jeleni,

žarijo voljo gospoda na dvoru. Vermont slini
 Romanio. Polži, historično denedefinirani, butnejo
 kot torpeda, razkrajajo ravnotežje. Sence v Hadu,
 nedolžne kot vitice trt, gotovo ne grizejo.

Kdo potem pustoši, čaka na osvoboditev? Kdo se
 zagrizi v naravo, da jo lahko spet sreča?
 Mislim, da reko zamrznem, ker ščitim ribe.
 Mislim, da ribe pojem in pobijem, ker ščitim

vodo. Krog, ki ščitiš ranjeno telo. Pribiti
 v tempo zvezd, ne slišimo prasketanja krikov:
 gor! Ne bojte se, kadar bedim v tem lačnem,
 nasičenem polmraku. Ne bojte se, kadar

pribit v naravo, sikam toleranco. To so
 vse postaje svobodnih jebiga, lovišča
 humusa, ki se medu kot bele peruti drobnih
 snežnih kep. Lok mirnih, ne maksimalnih.